

‘Formulierhulp in alle gemeenten’

Advies om minima te helpen

van onze redactie binnenland

DEN HAAG – Elke gemeente moet een ‘formulierenbrigade’ krijgen, die minima helpt bij het aanvragen van toeslagen en subsidies. Dat concludeert adviesbureau Radar na een groot onderzoek naar deze brigades.

Huishoudens met een laag inkomen lopen elk jaar gemiddeld 730 euro mis doordat ze formulieren niet of verkeerd invullen. Sommige gezinnen kunnen hun inkomsten met wel meer dan duizend euro verhogen.

De overheid heeft talloze regelingen – zoals de heffingskorting of bijzondere bijstand – die de minima slecht benutten. Zij kennen de regelingen niet of lopen de extra-tjes mis door taalproblemen, schaamte of onkunde.

De brigades zijn onmisbaar om dat geld wel te krijgen bij de mensen voor wie het is bestemd, aldus onderzoeker Michel Koning. „Dit is een morele plicht voor ge-

meenten.” Momenteel hebben 22 gemeenten een formulierenbrigade; begin 2008 waren dat er nog maar acht.

Volgens Koning snijdt het mes aan drie kanten. De minima hebben meer te besteden. Ze komen minder snel in de schuldhulpverlening. En het werk wordt deels gedaan door mensen met een uitkering, die een opleiding krijgen. Voor velen blijkt dit een opstap naar een reguliere baan, bij de gemeente of de Belastingdienst.

De vereniging van managers van sociale diensten Divosa heeft gemengde gevoelens. Adjunct-hoofd Jan Timmerman looft „creatieve gemeenten”, maar noemt het „heel triest” dat zo’n brigade nodig is. De overheid brengt het geld op een vreselijk ingewikkelde manier naar de mensen. „Voor elke euro steun zijn we nog eens een euro kwijt aan bureaucratie.” Divosa pleit al jaren voor versimpeling: één toeslag in plaats van allerlei aparte regelingen.

pagina 4: Subsidiehulp via Tupperwareparty

De formulierenbrigade kan een gezin met een laag inkomen aan honderden euro's per jaar extra helpen. | foto GPD/David van Dam

Subsidiehulp via Tupperwareparty

Voor elke groep minderbedeelden verzint de Tweede Kamer wel een extraatje. Maar het geld blijft liggen, want wie waagt zich aan het papierwerk? Gemeentelijke formulierenbrigades rukken uit en helpen minima aan honderden euro's.

FORMULIERENBRIGADE

door Stefan Vermeulen
en Jan Trommelen

AMSTERDAM – Binnen een minuut ligt het bureau van Asha Bainathshah vol met papieren. Een jaaropgaaf, bankafschriften, formulieren voor zorg-, huur- en kindertoeslag, een oude doktersrekening, een paspoort. Een klant wil belastingaangifte doen en heeft daar de hulp van 'brigadier' Asha bij nodig. „Die doktersrekening wordt toch vergoed door de verzekering? Die kunt u niet van de belasting aftrekken”, zegt ze streng. De man, een alleenstaande vader die met zijn kind van een uitkering leeft, belooft zijn verzekeraar te bellen. Van al zijn formulieren maakt Bainathshah een kopie, de aangifte zal ze later zelf voor de man invullen en opsturen. Bainathshah werkt sinds januari bij de zogeheten formulierenbrigade Centrum/Oost in Amsterdam, een onderdeel van de gemeentelijke Dienst Werk en Inkomen. Ze helpt mensen met het invullen van alle mogelijke formulieren. Vooral in

achtergestelde wijken is daar veel behoefte aan: door taalbarrières, onwetendheid of schaamte lopen veel arme mensen mogelijke inkomsten mis omdat zij hun formulieren niet of niet juist invullen. Bij de brigade spreekt altijd wel iemand Turks of Marokkaans. „Triest dat dit nodig is. We hebben het sociale stelsel wel héél ingewikkeld gemaakt”, verzucht Michel Koning van adviesbureau Radar. „Maar zo lang de politiek het niet eenvoudiger maakt, is de formulierenbrigade een eenvoudig en doeltreffend hulpmiddel.” Divosa, de vereniging van managers van sociale diensten, is het daar hartgrondig mee eens. „Gemeenten mogen geen steun meer geven aan hele groepen inwoners, alleen aan individuen. Dat

levert die enorme papierstroom op”, zegt adjunct-hoofd Jan Timmermann. De formulierenbrigade kan een gezin met een laag inkomen gemiddeld aan 730 euro per jaar extra helpen. Onderzoeker Koning: „Elke gemeente zou er een moeten hebben.” Een jaar of tien geleden begonnen Hengelo en Amsterdam mensen te helpen bij het invullen van hun formulieren. Inmiddels hebben 22 steden brigades, de meeste zijn in de afgelopen twee jaar begonnen. De motor achter het succes van de brigades zijn de mensen. Vaak hebben ze zelf een uitkering gehad en komen ze uit de doelgroep, zoals brigadier Bainathshah. Voor hen is de opleiding en het werk een opstap naar een reguliere baan. Deze brigadiers leggen gemakkelijker

contact met mensen die niet bij reguliere instanties komen. Zo ging de Nijmeegse brigade Tupperwareparty's organiseren, omdat op die avonden veel vrouwen komen die leven rond het sociale minimum. Armoede hangt vaak samen met persoonlijke problemen, constateert Radar. Juist de mensen met het minste geld, lijken zich er het minst druk om te maken. Ze hebben hun energie en tijd hard nodig om zich staande te houden en willen die niet spenderen aan het invullen van formulieren. Klanten van de Dienst Werk en Inkomen worden wel op de hoogte gebracht van de regelingen, maar dat geldt niet voor klanten van het UWV, ouderen of de 'werkende armen', met kleine baantjes. „Veel mensen leven onder het sociaal minimum, maar hebben dat niet door. Ze hebben recht op bijzondere bijstand, maar denken dat die niet op hen van toepassing is”, legt 'werkmeester' Annelies Haddad uit van de brigade Centrum/Oost. Om hen te bereiken hangt de Amsterdamse brigade posters in kerken, moskeeen en buurthuizen: 'De formulierenbrigade helpt u graag.' Dit functioneert prima, volgens Haddad: „Dagelijks krijgen we telefoontjes om hulp, in de meeste gevallen gaat het om de belastingaangifte. Soms zijn ze gestuurd door een maatschappelijk werker of de Belastingdienst. En veel gaat van mond tot mond: laatst bleek een man geld terug te kunnen krijgen. Een dag later stonden vijf van zijn familieleden hier voor de deur.”

Sociale regelingen

Niet alleen financieel kwetsbare groepen maken te weinig gebruik van de sociale regelingen. Juist jongeren, hoger opgeleiden, paren zonder kinderen en autochtonen doen er weinig beroep op. Maar de formulierenbrigades richten zich op de minima. Die laten vooral geld liggen door het missen van belastingteruggave, huur- en zorgtoeslag, langdurigheidstoeslag, de heffingskorting en bijzondere bijstand. Te onbekend zijn ook de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en zuiveringslasten, voorzieningen voor gehandicapten en ouderen en de tegemoetkoming in de kosten voor kinderen. Adviesbureau Radar onderzocht waarom mensen dat geld niet binnenhalen. Vaak is de regeling niet bekend (zoals de langdurigheidstoeslag voor mensen die al jaren op het minimum leven) of denkt men er niet voor in aanmerking te komen. Schaamte of psychosociaal onvermogen vormen een drempel. Een groot deel van de doelgroep heeft taalproblemen en begrijpt de brieven en formulieren niet. Velen schrikken terug voor 'het gedoe'.